

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Obdo/72/2022
Identifikačné číslo spisu:	8118204440
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8118204440.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Mederovej a členiek senátu JUDr. Lenky Praženkovej a Mgr. Sone Pekarčíkovej, v spore žalobcu: Slovenská republika - Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, so sídlom Jána Hollého 14, Prešov, IČO: 00 610 577, zastúpený Advokátska kancelária GOGA a spol., s.r.o., so sídlom Kupeckého 4, Košice, IČO: 36 863 947, proti žalovanému: Orange Slovensko, a.s., so sídlom Metodova 8, Bratislava, IČO: 35 697 270, zastúpený LEGATE, s.r.o., so sídlom Dvořákovo nábrežie 8/A, Bratislava, IČO: 35 846 909, o zaplatenie 132 052,35 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 22Cb/83/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. júna 2022 č. k. 3Cob/23/2022-383, takto

rozhodol:

I. Dovolanie proti prvému výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. júna 2022 č. k. 3Cob/23/2022-383 z a m i e t a.

II. Dovolanie proti druhému výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. júna 2022 č. k. 3Cob/23/2022-383 o d m i e t a.

III. Žalovaný m á voči žalobcovi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. októbra 2021 č. k. 22Cb/83/2018-315 vo výroku I. žalobu zamietol a vo výroku II. žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o ktorých výške bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca sa žalobou doručenou súdu 24. apríla 2018 domáhal od žalovaného zaplatenia sumy 132 052,35 eura s príslušenstvom titulom

jednorazovej náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva. Žalobca v žalobe uviedol, že medzi žalobcom a žalovaným bola 30. septembra 2011 uzatvorená nájomná zmluva na dobu určitú, a to od 21. decembra 2011 do 21. decembra 2016, predmetom ktorej bol nájom časti strechy na budove vo vlastníctve žalobcu, kde bol umiestnený anténny systém žalovaného a príslušenstvo slúžiace na jeho obsluhu a zároveň nájom pozemku žalobcu, kde žalovaný uložil inžiniersku sieť (dátový kábel). Na obsahu novej nájomnej zmluvy alebo zriadení zmluvného vecného bremena sa zmluvné strany nedohodli, preto si dal žalovaný zapísať do katastra nehnuteľností zákonné vecné bremeno. Okresný úrad Prešov, katastrálny odbor, upovedomil 30. marca 2017 žalobcu, že 15. marca 2017 zriadil na základe § 66 ods. 1 zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZEK“) zákonné vecné bremeno na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcu. Žalobca si preto u žalovaného uplatnil podaním z 12. septembra 2017, doručeným 27. októbra 2017, jednorázovú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva v súlade s § 66 ods. 5 ZEK podľa predbežného stanoviska znalca vo výške 141 181,74 eura. Následným znaleckým posudkom č. 53/2018 a znaleckým posudkom č. 59/2018 vypracovaných znalcom J. Q. V. bola náhrada vyčíslená spolu vo výške 132 052,35 eura.

3. Súd prvej inštancie konštatoval, že v konaní nebolo sporné vlastníctvo nehnuteľností ani skutočnosť, že sa na nehnuteľnostiach žalobcu nachádza stavba, a to anténny systém a inžinierske siete (dátový kábel), ktorej vlastníkom je žalovaný. Medzi stranami bolo sporné, či nárok uplatnený žalobcom je dôvodný, či nie je prekludovaný a výška prípadne priznanej náhrady. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalovaný ako podnik zriadil a prevádzkuje verejné siete a postavil ich vedenia na nehnuteľnosti patriacej žalobcovi. Anténny systém bol zrealizovaný v roku 1997 a inžinierske siete (dátový kábel) boli uložené v roku 2002. Vznik zákonných vecných bremien bolo preto podľa súdu prvej inštancie potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej v čase ich vzniku.

4. Právny režim anténneho systému sa v roku 1997 spravoval zákonom č. 110/1964 Zb. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 110/1964 Zb.“) a právny režim inžinierskych sietí (dátový kábel) uložených v roku 2002 sa spravoval zákonom č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 195/2000 Z. z.“). Žalovaný bol v oboch prípadoch oprávnený vo verejnom záujme zriaďovať a prevádzkovať na cudzích nehnuteľnostiach telekomunikačné nadzemné a podzemné vedenia vrátane potrebných oporných a vytyčovacích bodov. Žalovanému, resp. jeho právnomu nástupcovi vzniklo podľa § 12 ods. 3 zákona č. 110/1964 Zb. a podľa § 46 ods. 4 zákona č. 195/2000 Z. z. zákonné vecné bremeno, ktoré predstavuje právny titul na užívanie predmetných pozemkov, ktoré podľa súdu prvej inštancie naďalej trvá.

5. Súd prvej inštancie zdôraznil, že pre vznik vecného bremena nie je podstatná jeho evidencia v katastri nehnuteľností, pretože vzniká zo zákona a jeho záznam v katastri nehnuteľností má len deklaratórny a evidenčný charakter. Medzi esenciálne znaky zákonných vecných bremien patrí, že vznikajú priamo zo zákona (účinnosťou zákona alebo na základe inej právnej skutočnosti, napr. položením inžinierskych sietí), v nevyhnutnom rozsahu, vo verejnom záujme a za náhradu, pričom nie sú podmienené súhlasom zo strany druhého vlastníka, sú zriadené výlučne in rem a ich režim sa vždy riadi podľa predpisov, ktoré boli platné ku dňu ich vzniku. Právo a povinnosť z vecného bremena tak vznikla podľa vtedy účinných zákonov, a to momentom zriadenia a prevádzkovania telekomunikačnej siete.

6. Žalovaný v konaní namietal preklúziu nároku žalobcu. Zákon č. 195/2000 Zb. v prechodných a záverečných ustanoveniach neobsahoval úpravu o zriadených vecných bremenách podľa zákona č. 110/1964 Zb. a ani neobnovil prekludované nároky na náhradu za ich zriadenie. Zákon č. 195/2000 Z. z. bol neskôr zrušený zákonom č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov a tento bol zrušený ZEK. Vo všetkých neskorších právnych úpravách bola náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva v súvislosti so vznikom vecných bremien koncipovaná ako jednorázová náhrada, ktorá v dôsledku neuplatnenia práva toho, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej zriaďované vecné bremeno viazne, v zákonom stanovenej lehote, zaniká. Neskoršie právne úpravy nezakladali nový nárok na náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľností vzniknuté pred ich účinnosťou, ani neobnovili už zaniknuté nároky na náhradu.

7. Žalobca si nárok na jednorazovú náhradu uplatnil u žalovaného podaním z 12. septembra 2017 doručeným 27. októbra 2017. Žalobca tak uskutočnil z dôvodu, že Oznámením Okresného úradu Prešov z 15. marca 2017 doručeného žalobcovi 30. marca 2017, bol upovedomený o zriadení vecného bremena. Podľa súdu prvej inštancie je ale nárok žalobu prekludovaný. Ustanovenie § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. a § 46 ods. 4 zákona č. 195/2000 Z. z. upravovali prekluzívne lehoty na uplatnenie práva vlastníka na primeranú odplatu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva, a to 1 rok, resp. 12 mesiacov odo dňa vzniku núteného obmedzenia užívania nehnuteľnosti. K vzniku obmedzenia užívania nehnuteľnosti žalobcu došlo v prípade anténnych systémov v roku 1997 a v prípade inžinierskych sietí (dátového kábla) v roku 2002 a žalobca svoj nárok uplatnil v roku 2017, preto je nárok žalobcu prekludovaný.

8. K nájomnej zmluve súd prvej inštancie uviedol, že samotná existencia nájomnej zmluvy je pre posúdenie nároku žalobcu v tomto konaní bez právneho významu, keď nájomnou zmluvou si zmluvné strany nevysporiadali nároky priznané na základe právnej úpravy a pokiaľ žalobca pristúpil k riešeniu náhrady iba formou nájomnej zmluvy, sám sa vystavil riziku preklúzie zákonných nárokov. Právna úprava ZEK a ani iná zákonná úprava nevylučuje a neobmedzuje podnik, aby nemohol užívať cudziu nehnuteľnosť aj iným titulom. Bolo dobrou vôľou žalovaného upraviť odplatu za užívanie časti nehnuteľnosti žalobcu nájomnou zmluvou, a to napriek tomu, že v tom čase už disponoval zákonným vecným bremenom.

9. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie žalobu zamietol a žalovanému ako úspešnej sporovej strane priznal plný nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi.

10. Na základe odvolania podaného žalobcom Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 9. júna 2022 č. k. 3Cob/23/2022-383 v prvom výroku potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a v druhom výroku priznal žalovanému proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

11. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia v súlade s § 387 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie poukázal na § 12 ods. 1 písm. a), §12 ods. 3, 4 a 6 zákona č. 110/1964 Zb. a na § 46 ods. 1 písm. a), § 46 ods. 4 a § 56 ods. 1 zákona č. 195/2000 Z. z. Podľa odvolacieho súdu zákonné vecné bremeno v súvislosti s umiestnením anténneho systému na nehnuteľnosti žalobcu vzniklo umiestnením anténneho systému na nehnuteľnosti žalobcu a zákonné vecné bremeno v súvislosti s umiestnením dátového káblu vzniklo umiestnením dátového káblu na nehnuteľnosti žalobcu, ktorému predchádzalo zákonom stanovené územné rozhodnutie.

12. Pokiaľ žalobca argumentoval tým, že počas trvania nájomnej zmluvy (2011 až 2016) nemohlo ísť z dôvodu existencie nájomnej zmluvy o nútené obmedzenie užívania nehnuteľností, odvolací súd zdôraznil, že charakter vecného bremena ako zákonného vecného bremena je nemenný, teda uzatvorenie akejkoľvek zmluvy medzi žalobkyňou a žalovaným upravujúcej ich právne vzťahy týkajúce sa umiestnenia anténneho systému a dátového káblu nemôže zmeniť zákonné vecné bremeno na zmluvné vecné bremeno. Takáto zmluva podľa odvolacieho súdu môže byť uzatvorená a uplatňovaná popri zákonom vecnom bremene medzi žalobcom a žalovanou dobrovoľne. K názoru žalobcu, že zákonné vecné bremeno nastupuje až vtedy, keď medzi zmluvnými stranami neexistuje možnosť použitia iného vhodného inštitútu na dosiahnutie účelu sledovaného žalovaným, odvolací súd uviedol, že tento názor žalobcu je nesprávny, keď zákonné vecné bremeno vzniká priamo zo zákona. Rovnako nesprávny je podľa odvolacieho súdu názor, že žalovaný bol povinný žalobcovi oznamovať zriadenie vecných bremien na nehnuteľnostiach. Žalovanému takáto povinnosť zo žiadnej právnej úpravy nevyplyvala. Umiestnenie anténneho systému a dátového kábla nebolo podmienené súhlasom žalobcu, preto nemá význam, či žalobca bol o týchto umiestneniach zo strany žalovaného upovedomený.

13. K žalobcom tvrdenej neexistencii verejného záujmu na poskytovaní telekomunikačných služieb

žalovaným odvolací súd uviedol, že podľa výpisu z obchodného registra má žalovaný zapísané aj zriaďovanie a prevádzkovanie verejných mobilných telekomunikačných sietí na pridelených frekvenciách, poskytovanie verejnej telefónnej služby prostredníctvom mobilných verejných telekomunikačných sietí, poskytovanie verejnej dátovej služby prostredníctvom verejných telekomunikačných sietí, zriaďovanie a prevádzkovanie pevnej verejnej telekomunikačnej siete na poskytovanie verejnej telekomunikačnej služby a poskytovanie verejných dátových služieb prostredníctvom siete Internet. Skutočnosť, že oprávnenie na podnikateľskú činnosť s rovnakým predmetom podnikania majú v Slovenskej republike aj iné podnikateľské subjekty neznamená, že žalovaný nemá vykonávať podnikateľskú činnosť na dotknutom území a že služby, ktoré poskytuje, môže namiesto neho poskytovať iný podnikateľ. Odvolací súd zároveň označil ako nesúladnú s princípmi trhovej ekonomiky požiadavku žalobcu na obmedzenie zákazníkov žalovaného tak, že by si mali vybrať iného poskytovateľa telekomunikačných služieb.

14. Odvolací súd z uvedených dôvodov rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a žalovanému ako úspešnej sporovej strane v odvolacom konaní priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

15. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorým dovolaciemu súdu navrhuje, aby rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie.

15.1. Dôvodnosť svojho dovolania vidí žalobca v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a vo vade zodpovedajúcej dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15.2. Nesprávne právne posúdenie veci vidí žalobca v nesprávnom určení momentu vzniku zákonného vecného bremena. Žalobca je toho názoru, že ani v roku 1997 a ani v roku 2002 neboli splnené podmienky na vznik zákonného vecného bremena tak, ako to ustálili súdy nižšej inštancie. Na to, aby žalovaný vôbec mohol umiestniť anténny systém na nehnuteľnosť žalobcu, musel mať užívaci titul, ktorým bola práve nájomná zmluva, ktorá ale nepredstavuje nútené, ale dobrovoľné obmedzenie užívacieho práva. Zákonné vecné bremeno predstavuje podľa dovolateľa druh verejnoprávneho obmedzenia vlastníka nehnuteľnej veci. Takéto obmedzenie je výrazom prevahy verejného záujmu, ktorý sa vzťahuje k určitému zariadeniu nad záujmom jednotlivca, a to bez toho, aby bol k takémuto obmedzeniu nutný súhlas vlastníka. Obmedzenie vlastníckeho práva je v takom prípade chápané ako nútené. Obmedzenie vlastníckeho práva v podobe užívania cudzej veci je ale možné zabezpečiť aj inými inštitútmi, akým je aj nájom, ktorým v predmetnej veci zmluvné strany slobodne prejavili vôľu. Sporové strany mali podľa dovolateľa uzatvorenú nájomnú zmluvu už od 13. januára 1997. Až po uzatvorení predmetnej nájomnej zmluvy bolo vydané Oznámenie oblastného telekomunikačného úradu v Košiciach z 24. februára 1997, ktorým bolo oznámené, že proti uskutočneniu drobnej stavby nemá námietky. Sporové strany tak dobrovoľne založili titul žalovaného k umiestneniu stavby na cudziu nehnuteľnosť. Pokiaľ mali žalobca a žalovaný uzatvorenú nájomnú zmluvu, nemohlo žalovanému súčasne vzniknúť aj zákonné vecné bremeno, ktorého imanentnou zložkou je právo obmedziť vlastníka nehnuteľnosti mimo rámca dobrovoľnej dohody o obsahu tohto oprávnenia. Podľa dovolateľa nie je právne udržateľné, aby bol jeden právny vzťah upravovaný dvomi rozdielnymi právnymi titulmi. Nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti musí predstavovať reálny úkon, nie len možnosť núteného obmedzenia užívacieho práva. K vzniku zákonného vecného bremena nemohlo prísť skôr ako po ukončení posledného nájomného vzťahu, teda najskôr 21. decembra 2016. Žalovaný do zániku nájomného vzťahu využíval miernejšie prostriedky na dosiahnutie sledovaného účelu. Dovolateľ poukázal vo vzťahu k obmedzeniu vlastníckeho práva na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 15/98, PL. ÚS 33/95, PL. ÚS 15/06, PL. ÚS 19/09). Uvedená právna otázka nebola podľa dovolateľa doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

15.3. Dovolateľ zároveň namieta nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd nevysvetlil ako posúdil moment vzniku zákonného vecného bremena. Nedostatočným vysvetlením tohto podstatného právneho záveru odvolací súd podľa dovolateľa porušil jeho právo na spravodlivý proces.

16. K dovolaniu žalobcu podal žalovaný vyjadrenie, v ktorom dovolaciemu súdu navrhuje dovolanie žalobcu odmietnuť, prípadne zamietnuť. Žalovaný poukázal vo vyjadrení na skutočnosť, že síce medzi

sporovými stranami bola 13. januára 1997 uzatvorená zmluva o nájme, k umiestneniu anténnych systémov na časti nehnuteľnosti žalobcu prišlo na základe oznámenia Oblastného telekomunikačného úradu v Košiciach z 24. februára 1997, že nemá námietky proti uskutočneniu drobnej stavby a k umiestneniu dátového kábla na pozemku žalobcu došlo v roku 2002 na základe rozhodnutie Okresného úradu Vranov nad Topľou, odboru životného prostredia, o umiestnení stavby č. j. 2002/05241 z 21. júna 2002 „Optického kábla Prešov-Proč-Humenné“. Zákonným titulom pre zriadenie a vybudovanie bolo podľa žalovaného zákonné vecné bremeno v zmysle príslušnej právnej úpravy. Žalobca dal právnomu predchodcovi žalovaného stanovisko k umiestneniu antén na streche chirurgického pavilónu z 13. januára 1997 a 7. mája 2001 dal žalobca žalovanému odpoveď, podľa ktorej žalobca predbežne súhlasil s uložením dátového kábla na pozemku žalobcu. Preto je nepravdivé tvrdenie žalobcu, že o nútenom obmedzení vlastníckeho práva sa dozvedel až momentom upovedomenia Okresného úradu Prešov, katastrálneho odboru, dňa 30. marca 2017. Podľa žalovaného právna úprava účinná v čase umiestnenia anténneho systému na budove, ako aj v čase umiestnenia dátového káblu na pozemku jasne stanovovala podmienky, za ktorých vzniká vecné bremeno, pričom existencia nájomnej zmluvy nie je zákonnou prekážkou vzniku zákonného vecného bremena. Žalovaný zároveň poukázal na rozdielny rozsah obmedzení vlastníckeho práva pri nájomnej zmluve a pri zákonom vecnom bremene. Pri zákonom vecnom bremene ide o nevyhnutný rozsah obmedzenia. Pri nájomnej zmluve si zmluvné strany môžu dohodnúť širšie vzájomné práva a povinnosti. Tvrdenia žalobcu o nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu považuje žalovaný za nepravdivé.

17. Žalovaný najvyššiemu súdu doručil 7. augusta 2024 podanie zo 6. augusta 2024, v ktorom poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 28. mája 2024 sp. zn. 4Cdo/13/2024, rozsudok najvyššieho súdu zo 4. júna 2019 sp. zn. 4Sžrk/14/2018, rozsudok Okresného súdu Trebišov z 21. septembra 2021 č. k. 2C/315/2016-328 a rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. mája 2023 sp. zn. 6Co/57/2022.

18. Žalobca vo vyjadrení z 13. septembra 2024 uviedol, že rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/13/2024 nepredstavuje relevantné rozhodnutie, pretože ide o uznesenie, ktorým bolo dovolacie konanie na základe späťvzatia dovolania zastavené. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Sžrk/14/2018 je rozhodnutím o kasačnej sťažnosti, preto podľa žalobcu nemá právnu záväznosť a relevanciu pre toto konanie. Na uvedené rozhodnutia zároveň žalovaný poukázal oneskorene.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (podľa § 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala strana sporu zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu proti prvému rozsudku odvolacieho súdu je potrebné zamietnuť a dovolanie žalobcu proti druhému výroku rozsudku odvolacieho súdu je potrebné odmietnuť.

20. Dovolateľ v časti namietaného nesprávneho procesného postupu súdu namieta nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v otázke vzniku zákonného vecného bremena a nadväzujúcej otázke preklúzie žalobcovho práva na jednorazovú náhradu. Odvolací súd sa podľa dovolateľa nevysporiadal s argumentáciou žalobcu.

21. Aj nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ktoré nedáva odpovede na podstatné otázky vzniknuté v konaní a na podstatné tvrdenia uvedené v odvolaní, môže napĺňať dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Naplnením tohto dôvodu však nemôže byť len skutočnosť, že rozhodnutie súdu nie je odôvodnené podľa predstáv dovolateľa, prípadne, že s takým odôvodnením dovolateľ nesúhlasí. Pokiaľ odôvodnenie rozhodnutia obsahuje odpovede na podstatné otázky vzniknuté v konaní, vrátane otázok vyplývajúcich z tvrdení uvedených v odvolaní a odôvodnenie nie je logicky nekompaktné alebo vnútorne rozporné, spĺňa atribúty vyžadované § 220 ods. 2 a § 387 ods. 3 CSP. Rozhodnutie súdu prvej inštancie a rozhodnutie odvolacieho súdu tvoria jeden celok (porovnaj II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), preto dovolací súd prihliada aj na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

22. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že súd prvej inštancie sa zaoberal otázkou

vzniku zákonného vecné bremena na nehnuteľnostiach žalobcu, pričom dospel k záveru, že právny režim anténneho systému realizovaného žalovaným v roku 1997 sa spravuje zákonom č. 110/1964 Zb. a právny režim inžinierskych sietí (dátového kábla) uložených žalovaným v roku 2002 sa spravoval zákonom č. 195/2000 Z. z. Žalovanému preto podľa právnej úpravy v tom čase účinnnej vzniklo zákonné vecné bremeno, pričom záznam v katastri nehnuteľností nemá konštitutívny účinok. Súd prvej inštancie následne aplikoval § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. a § 46 ods. 4 zákona č. 195/2000 Z. z. a uzavrel, že žalobca v tomto konaní uplatňuje svoj nárok na primeranú odplatu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva po uplynutí jedného roka odo dňa vzniku núteného obmedzenia vlastníckeho práva, keďže k obmedzeniu užívania nehnuteľností žalobcu prišlo v rokoch 1997 a 2002. Odvolací súd sa v nadväznosti na odvoláciu argumentáciu žalobcu v odôvodnení svojho rozsudku zrozumiteľne vysporiadal aj s okolnosťou vzniku zákonného vecné bremena popri uzatvorenej nájomnej zmluve medzi sporovými stranami, s upovedomením žalobcu o vzniku vecných bremien, ako aj s existenciou verejného záujmu na poskytovaní telekomunikačných služieb žalovaným.

23. Odvolací súd sa dostatočne venoval otázkam, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie tohto sporu a žalobcovi boli poskytnuté zrozumiteľné a logicky odôvodnené odpovede na jeho odvolacie námietky. Zo samotných dovolacích dôvodov vymedzených žalobcom [aj napriek skutočnosti, že žalobca označil dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP] vyplýva, že žalobca nimi vyjadruje svoj nesúhlas s právnym posúdením veci súdmi nižšej inštancie, ktorý ale nemožno stotožňovať s nedostatočným odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu. Práve poskytnutím vyčerpávajúcich odpovedí a ozrejmnením myšlienkového postupu súdu bolo žalobcovi umožnené, aby právne posúdenie veci prijaté a vysvetlené odvolacím súdom vecne namietať v dovolacom konaní. Z rozsudku odvolacieho je jednoznačne zrejmé z akého skutkového stavu (zisteného súdom prvej inštancie) vychádzal, ako vec právne posúdil a prečo odvolacie námietky žalobcu odvolací súd považoval za nedôvodné.

24. Najvyšší súd z uvedených dôvodov konštatuje, že odvolací súd sa nedopustil nesprávneho procesného postupu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP preto nie je možné konštatovať.

25. Dovolateľ namieta aj nesprávne právne posúdenie veci v otázke určenia momentu vzniku zákonného vecné bremena a s tým súvisiacej otázky začatia plynutia prekluzívnej lehoty na uplatnenie primeranej náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľností. Odvolací súd podľa dovolateľa pochybil, pokiaľ dospel k záveru, že k obmedzeniu užívania nehnuteľností žalobcu došlo v rokoch 1997 a 2002, preto má byť jeho nárok na primeranú náhradu uplatnený u žalovaného až v roku 2017 prekludovaný. Podľa dovolateľa sú podstatnou okolnosťou uzatvorenej nájomnej zmluvy so žalovaným, ktoré žalovanému zakladali titul na užívanie nehnuteľností žalobcu, a nie nútené obmedzenie užívania nehnuteľností žalobcu na základe zákona. Uvedená právna otázka nebola podľa dovolateľa doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

26. Najvyšší súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP zameral na doterajšiu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu v predmetnej právnej otázke. Vo vzťahu ku otázke koexistencie zákonného vecného bremena a nájomnej zmluvy prijal najvyšší súd záver v uznesení najvyššieho súdu zo 4. júna 2019 sp. zn. 4Sžrk/14/2018, v ktorom bola riešená obdobná skutková situácia vzniku zákonného vecného bremena, ktorého zápis do katastra nehnuteľností bol vykonaný záznamom v súlade s § 66 ods. 2 ZEK. Najvyšší súd v predmetnom rozhodnutí konštatoval, že vecné bremeno v danom prípade má evidenčný charakter a to ku právu, ktoré už vzniklo na základe inej právnej skutočnosti a to zriadením Základňovej stanice a RR bodu Prešov - Sekčov na základe stavebného povolenia vydaného Mestom Prešov. ... Zápis zákonného vecného bremena je technický úkon deklarujúci existujúci právny stav. ... Kasačný súd poukazuje, že popri sebe môže existovať inštitút zákonného vecného bremena a zároveň inštitút nájomnej zmluvy. ... Preto sa kasačný súd nestotožňuje s názorom kasačného sťažovateľa, že inštitút zákonného vecného bremena je možné uplatniť len v prípadoch, kde medzi vlastníkom a prevádzkovateľom (podnikom) verejných sietí nie je žiadny vzťah.

27. Zároveň predmetom dovolacieho prieskumu najvyššieho súdu v rozsudku z 29. júna 2023 sp. zn.

5Cdo/174/2022 bol rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 23. marca 2022 sp. zn. 2Co/15/2018, v ktorom bola rovnako riešená otázka vzniku zákonného vecného bremena v nadväznosti na telekomunikačné zariadenie na pozemku žalobcu vybudované v rokoch 1999 a 2000 a priznanie primeranej náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľnosti, pričom Krajský súd v Bratislave dospel k záveru, že žalovanému vzniklo na pozemku žalobcu momentom vybudovania telekomunikačného zariadenia právo užívať pozemok žalobcu a skutočnosť, že si sporové strany upravili vzájomný vzťah nájomnou zmluvou, nemôže zmeniť právnu skutočnosť vzniku vecného bremena momentom naplnenia § 12 ods. 1 zákona č. 110/1964 Zb., resp. posunúť vznik zákonného vecného bremena k momentu zániku nájomného vzťahu. Najvyšší súd sa v rámci dovolacieho prieskumu zaoberal najmä prípustnosťou a dôvodnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) CSP z pohľadu vykonaného dokazovania, hodnotenia zisteného skutkového stavu a odôvodnenia rozhodnutia a pri namietanom nesprávnom posúdení veci konštatoval, že dovolateľ nevymedzil právnu otázku, preto sa týmto dovolacím dôvodom nezaoberal. Najvyšší súd dovolanie v predmetnej veci zamietol.

28. Dovolací súd konštatuje, že uznesenie najvyššieho súdu zo 4. júna 2019 sp. zn. 4Sžrk/14/2018 bolo prijaté ako rozhodnutie kasačného súdu na základe podanej kasačnej sťažnosti v konaní podľa § 438 ods. 2 a nasl. zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov a zároveň nejde o rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, prípadne o rozhodnutie, ktorého právne závery by boli opakovane nasledované ďalšími rozhodnutiami najvyššieho súdu. Zároveň rozsudok najvyššieho súdu z 29. júna 2023 sp. zn. 5Cdo/174/2022 sa právnym posúdením veci nezaoberal, konštatoval len, že v preskúmanom konaní neprišlo k procesnému pochybeniu. Z uvedeného dôvodu nejde podľa dovolacieho súdu o právnu otázku, ktorá by bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Prípustnosť dovolania žalobcu je preto možné v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci založiť podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

29. Podľa § 12 ods. 1 zákona č. 110/1964 Zb. v znení účinnom v roku 1997 organizáciám spojov prislúchajú vo verejnom záujme oprávnenia:

- a) zriaďovať a prevádzkovať na cudzích nehnuteľnostiach telekomunikačné nadzemné a podzemné vedenia včítane potrebných oporných a vytyčovacích bodov,
- b) vstupovať a vchádzať v nevyhnutne potrebnom rozsahu pri projektovaní, zriaďovaní, prevádzke, opravách, zmenách alebo odstraňovaní telekomunikačného zariadenia na cudzie nehnuteľnosti,
- c) vykonávať nevyhnutné úpravy pôdy a jej porastu, najmä odstraňovať a okliešťovať stromy prekážajúce telekomunikačnému vedeniu.

30. Podľa § 12 ods. 3 zákona č. 110/1964 Zb. v znení účinnom v roku 1997 oprávnenia podľa odseku 1 sú vecnými bremenami viaznúcimi na dotknutých nehnuteľnostiach a nezapisujú sa do evidencie nehnuteľností.

31. Podľa § 12 ods. 4 zákona č. 110/1964 Zb. v znení účinnom v roku 1997 pokiaľ je výkonom oprávnení podľa odseku 1 obmedzené užívanie nehnuteľností, poskytne sa jej vlastníkovi alebo nájomcovi primeraná náhrada.

32. Podľa § 12 ods. 5 zákona č. 110/1964 Zb. v znení účinnom v roku 1997 ak medzi vlastníkom alebo nájomcom a organizáciou spojov nedôjde k dohode o náhrade podľa odseku 4, rozhodne na základe jeho žiadosti súd.

33. Podľa § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. v znení účinnom v roku 1997 žiadosť podľa odseku 5 sa musí podať do 12 mesiacov odo dňa, keď k obmedzeniu užívania nehnuteľnosti došlo, inak nárok zaniká.

34. Z citovanej právnej úpravy je vo vzťahu k anténemu systému s príslušenstvom realizovanom žalovaným v roku 1997 na streche nehnuteľnosti patriacej žalobcovi zrejmé, že zákonná úprava na vznik vecného bremena vyžadovala existenciu verejného záujmu a výkon oprávnení vymedzených v § 12 ods.

1 zákona č. 110/1964 Zb. organizáciami spojov (§ 1 ods. 3 zákona č. 110/1964 Zb.). Zo zákonnej úpravy nevyplyva, že by sa posudzovala absencia iného užívateľského oprávnenia k nehnuteľnosti.

35. V čase zriadenia anténneho systému žalovaným v roku 1997 tak žalovaný uskutočnil výkon predmetných oprávnení vo verejnom záujme, čím boli splnené zákonné podmienky na vznik zákonného vecného bremena, ktoré sa v danom čase neevidovalo v katastri nehnuteľností. Od uvedeného momentu žalobcovi plynula lehota v zmysle § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. na uplatnenie náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľnosti, pričom žalobca v tejto lehote o náhradu na súde nepožiadaval.

36. Podľa § 46 ods. 1 zákona č. 195/2000 Z. z. v znení účinnom v roku 2002 prevádzkovateľ telekomunikačného zariadenia alebo verejnej telekomunikačnej siete je oprávnený vo verejnom záujme

- a) zriaďovať a prevádzkovať na základe schváleného územného plánu zóny alebo územného rozhodnutia vedenia verejnej telekomunikačnej siete vrátane potrebných kontrolných a ochranných zariadení a oporných a vytyčovacích bodov na cudzom pozemku,
- b) vstupovať v súvislosti s projektovaním, zriaďovaním, prevádzkovaním, opravami a údržbou telekomunikačného zariadenia a vedenia verejnej telekomunikačnej siete vrátane potrebných kontrolných a ochranných zariadení a oporných a vytyčovacích bodov na cudzie pozemky,
- c) odstraňovať a okliesňovať v nevyhnutnom rozsahu stromy a iné porasty ohrozujúce bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky telekomunikačného zariadenia a vedenia verejnej telekomunikačnej siete vrátane potrebných kontrolných a ochranných zariadení a oporných a vytyčovacích bodov a rádiového zariadenia, ak to po predchádzajúcej výzve neurobil vlastník pozemku; nedotknuté zostávajú osobitné predpisy.

37. Podľa § 46 ods. 4 zákona č. 195/2000 Z. z. v znení účinnom v roku 2002, ak je vlastník nehnuteľnosti v dôsledku výkonu práv prevádzkovateľa telekomunikačného zariadenia a verejnej telekomunikačnej siete podľa odseku 1 obmedzený v obvyklom užívaní nehnuteľnosti, má právo na primeranú náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti. Náhradu môže vlastník nehnuteľnosti uplatniť u prevádzkovateľa verejnej telekomunikačnej siete do jedného roka odo dňa vzniku núteného obmedzenia užívania nehnuteľnosti; inak právo zaniká. Ak prevádzkovateľ verejnej telekomunikačnej siete nevyhoví nároku alebo je nečinný, môže vlastník nehnuteľnosti uplatniť svoje právo na súde do šiestich mesiacov odo dňa, keď uplatnil nárok u prevádzkovateľa verejnej telekomunikačnej siete.

38. Vo vzťahu k inžinierskej sieti (dátovému káblu) umiestnenej žalovaným v roku 2002 na pozemku žalobcu z citovanej právnej úpravy vyplýva, že zákon tu nepomenovával obmedzenia vlastníka nehnuteľnosti výslovne ako vecné bremená, rovnako neupravoval ich zápis v katastri nehnuteľností. Uvedené ale nič nemení na povahe týchto obmedzení užívania nehnuteľnosti, za ktoré vzniklo v čase realizácie týchto oprávnení žalobcovi právo na primeranú náhradu, ktorú ale žalobca u žalovaného včas neuplatnil. Zákonná úprava rovnako nevymedzovala, že by bolo potrebné posudzovať existenciu iného (dobrovoľného) užívacieho práva k nehnuteľnosti, ktorá by vznik týchto oprávnení vylučovala.

39. Zo skutkového stavu zisteného súdmi nižšej inštancie vyplýva, že k nehnuteľnostiam žalobcu bol Okresným úradom Prešov, katastrálnym odborom, vykonaný zápis zákonných vecných bremien v prospech žalovaného, a to záznamom na základe § 66 ods. 1 písm. a) ZEK. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na skutočnosť (a odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie v súlade s § 387 ods. 2 CSP stotožnil), že zákon č. 195/2000 Z. z., ktorý zrušil zákon č. 110/1964 Zb., neobsahoval žiadnu právnu úpravu k už vzniknutým vecným bremenám a k prípadnému obnoveniu prekludovaných nárokov na primeranú náhradu. Zákon č. 195/2000 Z. z. bol následne zrušený zákonom č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách, ktorý bol zrušený ZEK. Najvyšší súd sa stotožňuje s tým tvrdením, že neskoršia právna úprava v odvetví telekomunikácií rovnako upravovala náhradu za vecné bremeno ako jednorazovú, ktorá neuplatnením v stanovenej lehote zaniká. Neskoršou právnu úpravou neprišlo k obnoveniu prekludovaného práva vlastníka nehnuteľnosti na náhradu za obmedzenie užívania nehnuteľnosti. Uvedené nevyplyva z prechodných ustanovení neskoršej právnej úpravy (§ 78 ods. 7 ZEK). Nárok žalobcovi na primeranú náhradu tak žalobcovi vznikol jednorazovo, vždy v čase realizácie príslušného telekomunikačného zariadenia a neobnovil sa

neskoršou právnou úpravou aj napriek tomu, že k zápisu vecného bremena do katastra nehnuteľností prišlo až na základe ZEK.

40. K samotnému výkonu uvedených oprávnení v zmysle zákona č. 110/1964 Zb., ako aj zákona č. 195/2000 Z. z. najvyšší súd uvádza, že k realizácii týchto oprávnení prišlo nevyhnutne najneskôr momentom umiestnenia anténneho systému a inžinierskej siete na nehnuteľnostiach žalobcu a ich následnou prevádzkou. Obsahom oprávnenia na základe § 12 ods. 1 písm. a) zákona č. 110/1964 Zb. bolo zriadenie a prevádzkovanie telekomunikačného vedenia na cudzích nehnuteľnostiach a obsahom oprávnenia podľa § 46 ods. 1 písm. a) zákona č. 195/2000 Z. z. bolo rovnako zriadenie a prevádzkovanie vedenia verejnej telekomunikačnej siete na cudzom pozemku. K zriadeniu a prevádzkovaniu telekomunikačného vedenia (siete) vrátane oporných a vytyčovacích bodov žalovaným na pozemkoch žalobcu preukázateľne v rokoch 1997 a 2002 prišlo. Žalobca vo vzťahu k realizácii týchto oprávnení namieta, že pri nich neprišlo k nútenému obmedzeniu užívania nehnuteľností, naopak realizácia bola dobrovoľná, založená na uzatvorenej nájomnej zmluve.

41. V prípade posudzovaného vecného bremena ide o zákonné vecné bremeno, ktorý vzniká na základe zákona za naplnenia skutočností vymedzených v zákone. Jeho podstatou je obmedzenie vlastníckeho práva verejnoprávnou normou. Účelom obmedzenia vlastníckeho práva je vo verejnom záujme zabezpečiť poskytovanie verejných telekomunikačných služieb (aktuálne už elektronických komunikačných služieb). K vzniku vecných bremien tak prišlo zo zákona, na základe realizácie vymedzených oprávnení, a to bez ohľadu na skutočnosť, či mali sporové strany uzatvorenú nájomnú zmluvu. Realizáciou týchto oprávnení prichádza k obmedzeniu vlastníka v užívaní nehnuteľností. Ide o verejnoprávny inštitút uplatňovaný vo verejnom záujme, ktorý nastáva automaticky zo zákona, ak nastane vymedzená právna skutočnosť, ktorou je v tomto prípade zriadenie telekomunikačného zariadenia na nehnuteľnosti žalobcu. V prípade nájomnej zmluvy a zákonného vecného bremena nemožno hovoriť o konkurencii dvoch inštitútov, ktorých súčasná existencia by sa navzájom vylučovala. Ide o odlišné inštitúty naplňajúce odlišný účel. Aj keď sa nájomnou zmluvou môže upraviť užívanie nehnuteľností vo vlastníctve žalobcu súvisiace s umiestnením telekomunikačných zariadení na nehnuteľnostiach žalobcu, v rozsahu zodpovedajúcom oprávneniam z vecného bremena ide o úpravu nadbytočnú. Oprávneniami obmedzujúcimi vlastníka nehnuteľnosti žalovaný musí disponovať bez ohľadu na skutočnosť, či prišlo alebo v budúcnosti príde k uzatvoreniu nájomnej zmluvy, a to práve z dôvodu zabezpečenia poskytovania verejných telekomunikačných služieb (aktuálne už elektronických telekomunikačných služieb). Preto nie je možné dospieť k záveru, že zákonné vecné bremeno by vznikalo (a zanikalo) v závislosti od toho, či vlastník nehnuteľnosti uzatvorí nájomnú zmluvu. K obmedzeniu užívania nehnuteľnosti, od momentu ktorého plynula žalobcovi lehota na uplatnenie práva na primeranú náhradu v súlade s § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. a § 46 ods. 4 zákona č. 195/2000 Z. z., tak prišlo najneskôr zriadením telekomunikačných zariadení na nehnuteľnostiach žalobcu. Žalobca bol od momentu zriadenia telekomunikačných zariadení na nehnuteľnostiach žalobcu obmedzený na svojom vlastníckom práve v rozsahu, ktorý zodpovedal oprávneniam patriacim žalovanému vo vzťahu k zriadeniu a prevádzke telekomunikačných zariadení.

42. Vzhľadom na uvedené závery preto nie je možné sa stotožniť s právnym názorom žalobcu, že k vzniku vecného bremena a vzniku obmedzenia užívania jemu patriacich nehnuteľností a teda k plynutiu lehoty na uplatnenie primeranej náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľností mohlo prísť až v momente ukončenia nájomného vzťahu.

43. Najvyšší súd z uvedených dôvodov dovolanie žalobcu proti prvému výroku rozsudku odvolacieho súdu podľa § 448 CSP zamietol. Dovolanie žalobcu je proti prvému výroku rozsudku odvolacieho súdu prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ale nie je dôvodné.

44. Žalobca uplatnil dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu. Odvolací súd druhým výrokom rozsudku priznal žalovanému proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Žalobca v dovolaní žiadne dôvody týkajúce sa napádaného výroku o nároku na náhradu trov odvolacieho konania výslovne neuviedol. Dovolacie dôvody uvádzané žalobcom v časti

namietanej procesnej vady a aj v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci sa svojím obsahom dotýkajú prvého výroku rozsudku odvolacieho súdu. Najvyšší súd preto konštatuje, že dovolanie žalobcu proti druhému výroku rozsudku odvolacieho súdu je potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

45. O trovách dovolacieho konania rozhodol dovolací súd v zmysle § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a žalovanému ako úspešnej sporovej strane v dovolacom konaní priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania

46. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.